Излази сваки дан осим недељних и празничних дана.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; и у Аустрији: на годину 17 фор. и 76 аовч. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 ... врсте за три пута.
Ненаплаћена писма прима ... дописника и шиљу се на редак ... нумерацију у наплаћеном писму ... министрација. Рукописи се не в...

БРОЈ 178. У ЧЕТВРТАК 6. ОКТОБРА 1866. ГОДИНА VI.

У Београду, 6. Октобра.

Јуче саопштисмо читаоцима својим програм Словенаца у смотрењу њихова политичко-народног организовања. Ствар је то сувише важна него да не бисмо се на њу још један пут вратили.

Ми јужни Словени стојимо на раскршћу: или да придруживши се једни другима спасемо своју народност и политичку автономију, или поцепавши се међу собом да изгубимо и једно и друго па непријатељској стихији да служимо као робље.

Или би празан оптимизам или малоумна слабост била кад се истина ова не би хтела да увиди.

Али не хтејући — кажемо изреком — ни за тренутак губити из вида ту истину, вавек смо најтоплије препоручивали споразумљење међу јужним Словенима.

Читаоци наши, а нарочито словенски, јамачно ће се сећати да смо пролетос представљали да не само желети треба да се Словенци придруже тројној краљевини, него да је то и пробитачно и подједнако од користи и њима и Хрватима. Словенци се у политичком погледу морају сјединити с Хрватима, јер тим јединим и народност ће се њихова спасти и Хрвати имати веће снаге, на коју би се ослањали тражећи своја права.

Овај наш глас, као што то констатујемо са задовољством, које нам важност ствари причињава, политичко-зрели Словенци уважили су, и спасења себи траже онде, где га доиста и могу да нађу, а то на жалост обично не бива свагда у народа у опште а нарочито словенског. Злохуди партикуларизам много је пута покварио најлепше идеје, и на име нас Словене послужио несрећно.

Словенци су својим садашњим програмом изашли на пут, који ће нас здраво примаћи к самосталном препорођају јужног словенства и дати нам примера који не ће проћи без благотворна утицаја.

А овим кораком показује се и како Словенци добро појимају и прошлост и будућност.

Прошлост учи јужне Словене да се њихова несрећа доводи тек од онда, кад стадоше међу њима да попуштају стихије слоге и заједнице, кад на име заборависмо оно срећно време, где су се словенски кнезови женили српским кнегињама, и обратно, где је Ујрик Циљски, кнез загорски ожењен био ћерком деспота српског Ђурђа Бранковића, којима потомци и данас живе у једној најлавнијој породици словенској, но која на жалост и не зна за народност своју. Увиђало се дакле још и онда да је заједница, међу јужним Словенима пробитачна општему њиховом благу. Па за дивно чудо — на то се заборављало тим више, у колико је по политичкој констелацији све нужније бивало!....

Периода неспоразумљења затвори се најновијим програмом Словенаца — народност ова враћа се гледишту, које не би имала била ни напуштати никад, а тиме је међу јужним Словенима прва пружила руку заједничкој будућности јужно-словенској.

С наше је стране више пута спомињано, па и сад ето кажемо опет, да јужним Словенима треба само да се сједине а не уједине. Ми Словени не можемо требати ни романског централизма ни германског хегемонизма; свако словенско племе воли да живи слободно у својој автономији и у своме народном кругу, — ова је слобода увек пратила Словенина где се год могаше да склони од сабље освојачеве. Јужно-словенског уједињења, где би једно племе имало да влада, ми не тражимо, али тражимо јужно-словенско сједињење, где би постојала све само равноправна племена, и равноправност, то врело праве слободе, нека је узо, које ће нас везивати. Сједињењем Словенаца с тројном краљевином у добитку су обе стране: моћ ће се и једној и другој узвисити, важност им дакле а тиме и народни положај њихов мора бити обезбеђен, а подчињености каквој да нема места.

Овај начин сједињења образац је, за којим ми тежимо и који препоручујемо свима јужним Словенима. Јужни Словени морају најпосле увидети, да ван њиховог сопственог сједињења нема никаква друга средства, које би их у ова времена, што ће да дођу а која јамачно не ће бити мирна, могло одржати да се на својој пуноправној народној основи не потресу. Свака помоћ, која би изван нас била, помоћ је, која ће нас брзо и неизбежно одвести к народној смрти: будућност је наша у нама, узможемо ли се уздићи на висину своје мисије па брат брату да пружимо руку, то ћемо имати и залогу своје будућности.

Честити Словенци учинише нешто, што је доиста племенито, па само још нека чврсто настану да им се то претвори и у дело.

Земљишта јужно-словенској будућности нашли смо ето, но чувајмо се само да својом политичком погрешком обећану земљу, као оно Мојсије, само видимо, а не и да корачимо на њу.

НЕКОЛИКЕ ПРИМЕДБЕ

О НАШЕМ ЗАКОНИКУ ЗА СУДСКИ ПОСТУПАК У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА.

Само једна година прође, од кад се ради по закону о поступку судском у кривичним стварима, па се показало да у њему има доста празнине и неудесности. С тога сам се потрудио, да у колико ми допуштају знања моја, која сам поцрпао радећи по том законику, кажем шта мислим да би у њему поправити требало.

§. 10-ти побраја случаје кад ће оптужени имати браниоца на суду, а ти су: кад је ко непунолетан, нем, кад не зна српски да говори, кад га нема ту, или је побегао, или је веома болестан, и на послетку женске све. Ту се и приватном тужитељу допушта да може имати заступника. Пунолетним дакле оптуженицима, у којих нема преднаведених узрока, није дозвољено да имају браниоца. У кривичним стварима готово свагда се уз кривично решава и грађанско питање; па кад је по поступку судском за грађанске парнице допуштено сваком парничару да има заступника, онда се то пре мора допустити у кривичним суђењима, која су по природном појму такође парнице, јер се ту нешто више против оптуженога ради него у парницама грађанским. Шта више угледајући се на страна законодавства, требало би оптуженом поставити браниоца, баш и кад га не би тражио.

Према другом одељку §-фа 11. и §-фу 189. требало би у првом одељку §-фа 11. додати, да бранioци могу поред јавних правозаступника и оних који су православне науке свршили, бити још и државни званичници било судске или које му драго струке, јер тај први одељак §-фа 11. побрајајући оне, који могу бити бранioци, не именује и државне званичнике, дакле може се и тако разумети, да осим правозаступника и православа нико други не може оптужене заступати, а то не одговара другом одељку §-фа 11. и §-фу 189.

Пошто код суда извиђају ствар одређене судије, а ови су по §-фу 183. дужни да подносе тужбе, то би требало §. 26. изузетно од §. 183. написати тако, да судија, који ствар извиђа, може од предузетог извиђавања одустати због законих узрока, па о томе суд известити, да по §-фу 250. изрече решење, те тако да не мора по сваком предмету подносити тужбу, где јој ни места нема.

§-фу 33. није место у кривичном поступку; њега треба додати к дотичним §-фима казненог законика.

У другом одељку §-фа 82. реч „издавати“ не може се друкчије разумети но изношење на јавност; па кад се све у кући једног сумњивог човека у присуству два сведока прегледа, онда не знам како се тајне фамилијарне не ће издати.

Прва и трећа точка §-фа 100. противречe једна другој, јер кад се сведок, који знајући што не ће то никако да посведочи, принуђава на сведоџбу притвором, на што опет осуђивати га на притвор до шест недеља? Ако ли је трећом точком одређено време докле се сведок притвором може на сведоџбу да принуђава, онда то треба да се објасни, и у том случају судим да би ваљало продужити то време притвора, а при том узаконити, да се сведок, ако би и преко тога остао упоран, осуди на накнаду штете по §-фу 235. грађанскога поступка, ако од његове сведоџбе зависи досуда штете.

§. 107-ми непотпун је у толико, што сведока треба питати и о оном, што је изложено у §-фа 229. точки 1. и 2. казненог и у §-фа 223. точки 8. и 9. грађанског поступка.

(Продужиће се.)

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

„Вандерер“ се враћа на некадашњи глас о оставци рускога министарства, и по његовом казивању као да ће доиста бити нешто у ствари, ако и не са свим онако, како се у први мах чуло. Цела је истина да се министарство мења, и у Петербургу чекају нас велике ствари. Обнажише се један пут већ плетке, које се ту одавно повлаче, а повода даде долазак данске принцезе Дагмаре, потоње жене великога кнеза наследника. Том се приликом на име тако наречена немачка партаја, којој су на врху познати Адлерберзи, давнашњи љубимци и пређашњега и садашњег цара, послужи те противу принцезе Дагмаре начини демонстрацију још док се није венчала, јер Адлерберзи су на место ње одавно изабрали неку принцесу немачку. Тако дакле 25. пр. мес. о представи у позоришту, где је била сва царска породица с господом данском, показа се плетка Адлербергове партаје, и сутра дан одмах Адлерберг је, до сад у највећој власти бивши, отпуштен из службе, и на његово место за време постављен најжешћи противник немачке партаје г. Суваров. Име ово само по себи довољно је да се види какве ће личности од сад бити у петербуршком двору: Суваров је то онај, који упитан један пут како би најбоље прошао с народом, светова цару да баци народу шаку Адлерберговаца. 26. пр. м. цар је с породицом и принцезом Дагмаром отишао из Петербурга у царско село. Даље што треба да се лица промене оставио је на великоме кнезу Константину, који је падом Адлерберга постигао победу коју одавно изгледаше најжељније.

Демонстрација пак, о којој је реч, удешена је била тако, да је царска породица са свим хладно примљена у позоришту. На име гроф Адлерберг је министар царскога дома и уједно надзирава управу руског позоришта, па је као такав о представи растурио међу публику по ложама и седиштима цедуље подсећајући је на пропис дворске етикете, по ком се при доласку и у присуству царског двора забрањује изјављивати радост и весеље. О тој за ову прилику чудноватој опомени много се у публици шапутало и примећавало. Међу тим приближи се цар; свуд га по улицама и принцезу Дагмару поздравише усклици од стране народа; ступи у ложу ишчекујући ново поздравље. Поклони се публици, али публика одговори на тај поздрав само поклонивши се дубоко а иначе ћуташе као заливена. На лицу си могао и цару и принцези читати како су се смутили и упрепастили. Но ни то није доста, друга демонстрација дође за првом. Завеза се диже те започе први појав „Африканке“, где Инеса мора да се уда против своје воље; кад се то, не баш најлепше изабрано, сврши, заиште публика да се пева народна химна; глумци је певаше, цар, царица, принцеза Дагмара и и велики кнез наследник примакну се наслону од ложе — а у публици опет ледено ћутање. Кад се представа свршила, пар отиде а јасно му се видело да је љутит. Доцније је разумео од куд ова равнодушност у публике, којом се толика демонстрација показала, па је у следству тога гроф Адлерберг отпуштен, те отуда и сва промена која ће у двору петербуршком да се учини.

Мир међу Аустријом и Италијом поздрављају с одушевљењем сви либерални листови, били ког му драго народа и политичког гледишта. Изражавају се скоро сви подједнако. Радују се што се свет опростио средњег века, што је свршена хиљадогодишња

борба и што је идеја италијанског јединства један пут победу одржала. Што се италијанског народа тиче, не треба ни да спомињемо да га је свега обузело весеље. Четвероугао градски већ је скоро сав у рукама војске италијанске; из Вероне су почели Аустријанци одлазити 3. ов. м., а из Млетака по свој прилици јуче. Прва оделења италијанске војске дошла су у Мантову 25. пр. м. по подне, и посада их је аустријска поздравила музиком; мимо то поздравили су је и многи Гарибалдовци, који пре неколико дана дођоше тамо, а с њима и силни народ. Цедуље за народно гласање, које ће се, као што кажу, предузети 9. ов. м., већ су растурене свуд и могу се читати у свакој кући и у свакој колиби, а на њима пише: „Хоћемо Италију уједињену с Виктором Емануилом II. нашим краљем.“ Краљ ће, у колико се дознаје, доћи у Млетке 16. ов. м.

Једном хамбурш:ом листу пишу из Беча да су се тамо у погледу спољашњих одношаја појавиле по круговима који владају две струје. Једна хоће да се Аустрија одрече својих немачких традиција па према Пруској предузме политику помирљиву, а то би могло причинити да се обе велике силе зближе међу собом, тим би се пак Аустрија оснажила у своме источном позиву. Друга пак струја, усвојавајући оно што Лавалет рече у своме распису да нема више никаква узрока, због кога би Аустрија и Француска као католичке силе морале међу собом непријатељовати, хоће алијаццију с Француском по што по то, па се не одриче никако политике, која је произвела у Немачкој последњу катастрофу. За ону прву мисао заузима се онај део кабинета, који до сад управљаше немачком политиком аустријском, па у свези Аустрије с Немачком налази сметњу за развитак федерализма и тежи за тим да се унапређују материјални интереси, но сумња је да ли ће с тим продрети.

Хрватски „Свијет“ пустио се у разлагање источног питања па излази на гледиште, које и ми увек заступасмо, а отпре му је био противан, присвајући Аустрији неку мисију на истоку, по којој би словенске земље у Турској имале њој припасти. Сад доказује да се источно питање може најбоље расправити у смислу таквом, да се од садашњих турских земаља направи савезна држава, која би обузимала све јужне Словене, а којој би се као слободни савезни народи имали придружити и Румуни, и Јелини, Арбанаси и Јермени на балканском полуострву.

Говори се да ће хрватски сабор отворен бити 16. Нов. У погледу угарског сабора разноси се да се Деакова партаја поцепала, јер једна страна хоће да се постави министарство пре него што се сабор састане и без тога не ће ни у какво даље договарање да се пушта, а друга се склања да сабор настави договарање и без министарства. Овом првом страном на овај ће начин оснажена бити партаја одлукашка, која ни онако не ће да чује за договарање, те тако напред можемо знати да по начелима владиним не ће од сабора бити никаква успеха што се тиче расправе државоправних одношаја.

Неки дан смо споменули да је војска руска, која отправљена беше у јужне крајеве, из ненада по наредби царевој задржана да не иде даље. Ова је наредба, као што извештава „Алг. Цтг.“, сад поречена и војсци је заповеђено да иде на галичку границу.

Једна депеша из Брисела од 3. ов. м. јавља да се међу Пруском, Француском и Русијом воде договори, по којима би се имала гарантовати Наполеонова династија, а договоре те прво је подстакла Пруска. Што се тиче стања, у ком се цар Наполеон налази са здрављем својим, глас онај, по коме му се здравље јако погоршало, потврђује се и новим извештајем да је повратак његов из Бијарица у Париз одложен још за недељу дана, т. ј. до 8. ов. м. У Баденској, где је двор у сродству с Наполеоновим, имају веома смутних гласова о здрављу цареву; болест се у последње доба тако погоршала, да су у околини царевој са свим забринути.

Сенат је италијански, који се, као што јависмо, састао да суди адмиралу Персану, одложио своје седнице до 10. ов. мес., и тад ће изјаснити се да ли је надлежан у том послу.

О догађајима на острву Криту понављају се само гласови, које смо ми већ саопштили, а иначе нема ништа ново. Кажу да је влада француска јавила дотичним дворовима да ће предложити да се посредује па учини крај борби на острву, а уједно упитала је берлински кабинет како ће се Пруска владати ако би се Француска нашла побуђена да интервенује оружаном силом. Од стране берлинског кабинета није јој одговорено ништа пресудно, јер мисле да Француска упитавши то рада је само да опипа како Пруска стоји према Русији.

Ове ствари на острву Криту направиле су у Грчкој највећу одушевљеност. Особито жив се живот развија у Сири, од куд из дана у дан иду лађе те возе на острво драговољце, оружје и џебану, а ни мало им није стало што турске фрегате и корвете крстаре без престанка по критском приморју, нити су ове и једну такву лађу могле до сад ухватити.

Једним новинама јављају из Мехике да је цар Наполеон са свим озбиљно позвао цара Максимилијана да остави престо још пре оног времена, за које је одређено да француска војска отиде. Максимилијан је одговорио да престо остављати не ће.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Од нове године наша ће се народна журналистика умножити још једним листом. На име — као што смо извештени — г. Љубомир Каљевић предузима да издаје лист за трговину и пољску привреду под именом „Србија“; лист ће тај излазити један пут преко недеље а стаће годишње 40 гр. ч.

ХЕЋИМ-БАША.

(Продужење.)

Али за што да настављам жалосну причу о патњи мојој? Хвала Богу што није дуже потрајала. Десетога дана на моје велико чудо и радост уђе тамничар с ковачем, одковаше ме и изведоше из тамнице. Како да опишем неисказану милину купатила и чистога рува или луксуз пристојнога ручка? Дадоше ми два дана да се опоравим, па ме онда изведоше пред страшнога Сали-пашу.

Уђох у саламлик с мање страха него што сам мислио, јер сам осећао да сам за цело већ страшним тамновањем добро искијао за кривицу (ако је какве било). Него сам опет немирно љубопитан био да дознам шта ће паша са мном. Може бити да ме отпусти из службе, али је то могло бити и с мање формалности.

Био сам *врло слаб* и раздражен кад се пењах по широкој степеници, која вођаше у саламлик а на којој *се понамештале* живописне гомилице Арнаута, с оружјем скупоцена и врло вешта рада. Колена ми поклециваше кад се опет нађох пред „пурдетом“ или завесом која ме раздвајаше од страшнога човека, док слуга један уђе да ме пријави. Ја чух реч „бујурсун — пусти га нек уђе“; пурда се подиже а слуга ми климну главом да уђем.

Ето ме опет стојим у положају најдубље понизности пред свирепим тираном, очекујући са стрепњом његову прву реч. А паша као оно мачка да се слади мојом патњом мирно и лагано повуче два три дима из чибука па онда тихим гласом рече ми да му дођем ближе. Ја се приближим, клекнем и пољубим му крајичак од хаљине. Он ми поче љубазно говорити и заиска да му опипам жилу.

„Коркма — не бој се хећим-баши,“ рече: „што је било било; моја је љутња прошла. Иншалах, ти се више не ћеш мешати у оно што те се не тиче?“

„Боже ме сахрани да хоћу,“ одговорих: „мој је једини посао заповест твога превасходства.“

„Хај, хај,“ рече паша тапкајући ме по рамену, „ти си добар хећим; ја сам бацио моје око на тебе. Иншалах, ти ћеш добро вршити што ти је дужност, и наш ће те падишах начинити богатим.“

„Ефендим, под сенком твојом мени је добро да сам и сиромах,“ одговорих.

„Кефим јок — баш нисам здрав,“ рече паша тужним гласом: „погледај ми језик.“

Погледах језик и баш зажелих да га лупим под браду да га прегризе! Видох да нема ништа па рекох:

„Ја видим шта је паша ефендим; бубрези те боле.“

„За цело је то, нема сумње,“ одговори он: „па де дај ми каку јаку медицину. Него стој, немој ми давати од оне травурине коју имаш овде; бок дур — то је поган, не ваља; него да идеш у Стамбул па да ми нађеш нешто са свим тазе. Иди Езацији Калеци*) па му реци да ми пошље што има најбоља лека у дућану своме.“

„На моју главу нека буде,“ промрмљах у крајњем чуду не знајући да л' се од куд паша не шали каком немилом шалом.

„Бана бак — погледај амо,“ рече паша: „ти си видео оне бугарске ђауре, је л' де?“

„Роб их је твој видео,“ одговорих.

„Неки елчија **) тамо у Стамбулу тужио се да се зло поступало с апсеницима у тамници па да су неки и умрли. Елчија је суште лажи чуо, је л' де?“

„Све саме лажи ефендим,“ промуцах.

„Њих тамо добро хране и лепо их пазе, зар није тако?“

„Баш је тако, паша ефендим.“

„Ето видиш, они су хајдуци, баш сви до једнога. Ми ваља да убијамо хајдуке, јер шта ће онда бити од поштених људи? Па сад како и онако идеш у Стамбул да ми узмеш какву медицину, ја ћу ти поверити ове депеше за великога везира; па му можеш казати како се овде Бугари лепо пазе; а како си ти добар хећим, то сам те препоручио за бољу службу. Иншалах! садразам ће те узети да му будеш његов доктор — за што не? па ћеш лепо живети у сенци падишиној и обогатити се — иншалах, иншалах!“ А то говорећи паша се подиже са свог места, даде ми један пакет депеша, па полагано турајући ме рече: „Угр улах — Бог нек те пожури! Ахмет-ага, ходи, води хећим-башу у Стамбул. Хајди!“

И тако ме предадоше у руке једном татарину и рекоше да се онога часа спремим за пут, јер ће се ватрењача баш те ноћи на море отиснуги. — (Продужиће се.)

*) Езацији Калеци је добро познати апотекар у Пери.

**) Елчија, посланик.

☞ **Претплата за „Видов Дан“ прима се непрекидно. Учтиво гг. уписнике, којима је рок истекао или нам за који од прошлих месеца имају што да плаћају, молимо да изволе новце послати што скорије. У Београду су неколики разносители промењени, па ако тим поводом не би коме лист донесен био на време, нека нам се изволи одмах јавити. Који нису платили за расношење, имају сами шиљаги по своје листове.**

ОГЛАСИ.

Потписани има част објавити да даје лекције у француском, немачком и енглеском језику, за које свакоме иде и у кућу на часове. Уз то узео би и к себи на стан и на храну неколико деце, коју ће поред ових језика обучавати и у наукама, које се предају у гимназијским разредима. Награду тражи врло умерену, а виш је година био учитељ, па зато се родитељи могу нањ потпуно поуздати. За сад пребива у кући Фулипа Станковића, а о Митрову дану преселиће се у варош. (2—6)

У Београду, 1. Октобра 1866.

ЈОСИФ МАЈСНЕР-МИЛАНОВИЋ.

КУЋУ моју, која је на Зереку до куће бивше Дука-Пешикине, а у којој имају три собе, сарачана, стаклен ходник, башта, подрум и шуна, издајем под кирију, Ради погодбе ваља се пријавити мени самом у кући г. Малетића на калимегдану.

У Београду, 26. Септембра 1866.

(4—6) **ДР. ЛАНДАУ.**

ДВОКАТНУ КУЋУ, која је у палилули сниже „два бела голуба“, у улици која води к пивари до „црвене лампе“, продајем из слободне руке за врло умерену цену. У њој имају три собе с кујном на горњем спрату, а на доњем такође три собе с кујном и подрумом. Ко има вољу купити, нека се погодбе ради јави Х. Димитрија Роша синовима.

(3-3) ДИМИТРИЈЕ ГЛАВИНИЋ.

ПЛАЦ мој с једном кућом од слабог материјала, који је код зеленог венца до куће г. Петра Павловића Лаудана, а с две стране граничи улицама, продајем из слободне руке. Ко има вољу да га купи, нека ми се изволи јавити.

У Београду, 30. Септембра 1866.

(3—3) **ЛЕНКА С. НЕШИЋКА.**

У књижарници ВЕЛ. ВАЛОЖИЋА у Београду могу се нови календари за 1867 годину добити ови: (3-3)

ILLUSTRIRTER KALENDER und NOVELLEN-ALMANACH с једном колорираном сликом као премијом за 12 гр. ч.

VOGL'S VOLKS-KALENDER са сликама за 8 гр. ч.

VOLKS- u. WIRTHSCHAFTS-KALENDER са сликом за 6 гр. ч.

KRAKAUER SCHREIBKALENDER за 7 гр. ч.

OFNER KALENDER за 100 пара.

RAABER KALENDER за 2 гр. ч.

KIS KÉPES NAPTAR за 2 гр. ч.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.